

13.4. Kinematyka przepływu przez cylindryczną palisadę łopatek wirnika

Wirnik pompy śmigłowej (rys. 13.1 i 13.4) stanowi cylindryczną palisadę łopatek osadzonych na piaście współśrodkowej z osią. Łopatki wirnika obracają się w kadłubie (obudowie), nazywanym również komorą wirnika. Przepływ przez wirnik jest ruchem okresowo-symetrycznym względem osi obrotu wirnika.

13.4.1. Palisada łopatek wirnika

Ogólnie *palisadą* nazywamy układ równoległych lub osiowo-symetrycznych, jednakowych ciał opływowych, zwanych *płatami nośnymi* o cięciwach do siebie równoległych (*palisada prostoliniowa*) lub jednakowo zorientowanych względem osi obrotu (*palisada kołowa* w wirniku odśrodkowym, *palisada ukośna* w wirniku helikoidalnym lub diagonalnym oraz *cylindryczna* w wirniku śmigłowym).

Zasadnicza różnica między opływem cieczy wokół pojedynczego płata nośnego i przepływem przez palisadę łopatek polega na tym, iż pojedynczy płat w przeciwnieństwie do palisady nie powoduje zmiany kierunku przepływu w_0 (rys. 13.3).

Palisadę określają: rodzaj profilu płata nośnego, długość profilu l , kąt ustawienia profilu w palisadzie β_c względem jej kierunku ruchu czyli względem jej osi oraz gęstość palisady λ (patrz p. 2.2 oraz rys. 13.4).

Łopatki wirnika pompy śmigłowej tworzą palisadę cylindryczną. Przecinając wirnik dowolną cylindryczną powierzchnią prądu o promieniu r otrzymamy w jej rozwinięciu palisadę łopatek na płaszczyźnie (rys. 13.4c).

Na podstawie rys. 13.4b,c możemy ułożyć zależność

$$l \cos \beta_c = r\varphi \quad (13.8)$$

Przy czym l — długość profilu równa długości jego cięciwy wewnętrznej

$$l = \frac{\varphi r}{\cos \beta_c} \quad (13.9)$$

gdzie φ — kąt opasania łopatki.

Podziałka palisady na promieniu r wyniesie

$$t = \frac{2\pi r}{Z} \quad (13.10)$$

gdzie Z — liczba łopatek (2 do 6).

Gęstość palisady wyraża się wzorem

$$\lambda = \frac{lZ}{2\pi r} = \frac{l}{t} \quad (13.11)$$

Odwrotność tego wyrażenia nazywamy *przelotowością palisady*

$$\tau = \frac{t}{l} = \frac{1}{\lambda} \quad (13.12)$$

Określając stopień przesłonięcia przez piastę przekroju przepływu wirnika jako

$$\nu = \left(\frac{d_p}{d_z} \right)^2 \quad (13.13)$$

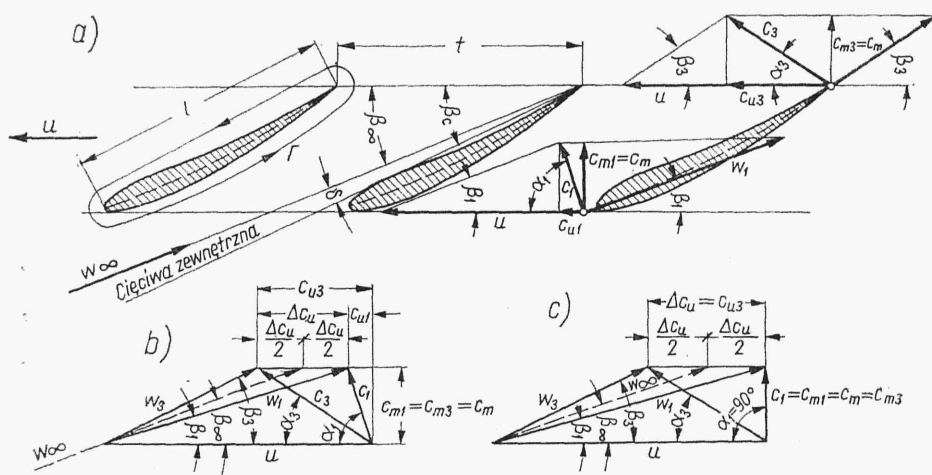
otrzymamy wyrażenie na przekrój przepływowy (netto)

$$A_m = \frac{\pi}{4} (d_z^2 - d_p^2) = \frac{\pi d_z^2}{4} (1 - \nu) \quad (13.14)$$

13.4.2. Rozkład prędkości przy przepływie przez cylindryczną palisadę wirnika

Przy ruchu obrotowym cylindrycznej palisady łopatek wirnika ze stałą prędkością kątową ω , prędkości unoszenia (obwodowe) na wlocie i wylocie z palisady danego promienia r (rys. 13.5) są sobie równe

$$u_1 = u_2 = u = r\omega \quad (13.15)$$

Rys. 13.5. Rozkłady prędkości w palisadzie: a), b) $\alpha_1 < 90^\circ$, c) $\alpha_1 = 90^\circ$

Przy założeniu cylindrycznego kształtu piasty i płaszcza zewnętrznego komory wirnika przekrój przepływowy A_m , a więc i prędkość merydionalna (południkowa) c_m na wlocie i wylocie, będą stałe.

Umożliwi to przedstawienie trójkątów prędkości na wlocie i wylocie na jednym wykresie (rys. 13.5b,c).

Z rozkładów prędkości na wlocie i wylocie z palisady wynika, że w obrębie palisady występuje przyrost składowej obwodowej prędkości bezwzględnej

$$\Delta c_u = c_{u3} - c_{u1} \quad (13.16)$$

lub w przypadku $\alpha_1 = 90^\circ$

$$\Delta c_u = c_{u3} \quad (13.16a)$$

Prędkość względna przepływu niezakłóconego $\vec{w}_\infty$, tzn. w miejscu nieskończenie dalekim od palisady, która przez to nie wpływa na tę prędkość, jest równa średniej geometrycznej prędkości względnych na wlocie $\vec{w}_1$ i na wylocie $\vec{w}_3$

$$\vec{w}_\infty = \frac{\vec{w}_1 + \vec{w}_3}{2} \quad (13.17)$$

Kąt nachylenia kierunku prędkości $\vec{w}_\infty$ do osi palisady określa się z zależności

$$\operatorname{tg} \beta_\infty = \frac{c_m}{w_{u\infty}} \quad (13.18)$$

gdzie $w_{u\infty}$ jest rzutem prędkości w_∞ na kierunek obwodowy u

przy czym prędkość południkową c_m określimy z równania ciągłości przepływu i wzoru (13.14)

$$c_m = \frac{Q}{A_m} = \frac{4Q}{\pi d_2^2 (1-\nu)} \quad (13.19)$$

zaś składową $w_{u\infty}$ z zależności geometrycznych wynikających z trójkątów prędkości

$$w_{u\infty} = \frac{w_{u1} + w_{u3}}{2} = u - \frac{c_{u3} + c_{u1}}{2} \quad (13.20)$$

gdzie w_{u1} i w_{u2} są rzutami prędkości w_1 i w_3 na kierunek u

więc

$$\operatorname{tg} \beta_\infty = \frac{c_m}{u - \frac{c_{u3} + c_{u1}}{2}} \quad (13.21)$$

gdy $\alpha_1 = 90^\circ$ (rys. 13.5c) wtedy $c_{u1} = 0$ i $w_{u\infty} = u - \frac{c_{u3}}{2}$ oraz

$$\operatorname{tg} \beta_\infty = \frac{c_m}{u - \frac{c_{u3}}{2}} \quad (13.22)$$

Wartość prędkości w_∞ w przekroju wlotowym wirnika wyniesie

$$w_\infty = \sqrt{c_m^2 + w_{u\infty}^2} = \sqrt{c_m^2 + \left(u - \frac{c_{u3} + c_{u1}}{2}\right)^2} \quad (13.23)$$

a przy $\alpha_1 = 90^\circ$

$$w_\infty = \sqrt{c_m^2 + \left(u - \frac{c_{u3}}{2}\right)^2} \quad (13.24)$$

W myśl określenia podanego w p. 2.2 krążenie prędkości na obwodzie koła o promieniu r , wywołane przyrostem składowej obwodowej Δc_u wyniesie

$$\Gamma_Z = 2\pi r (c_{u3} - c_{u1}) = tZ(c_{u3} - c_{u1}) \quad (13.25)$$

oraz przy $\alpha_1 = 90^\circ$ i $c_{u1} = 0$

$$\Gamma_Z = 2\pi r c_{u3} = tZ c_{u3} \quad (13.26)$$

przy czym całkowite krążenie Γ_Z jest sumą krążeń Γ wokół łopatek wirnika

$$\Gamma_Z = Z\Gamma \quad (13.27)$$

Wzór (13.21), określający kąt β_∞ , można wyrazić za pomocą krążenia, uwzględniając zależność (13.25).

13.4.3. Wysokość podnoszenia pompy śmigłowej

Uwzględniając zależność $c_{u3} - c_{u1} = \Delta c_u$ oraz $H_{th} = H/\eta_h$ i wstawiając je do równania (13.2a), otrzymamy

$$H_{th} = \frac{1}{g} u \Delta c_u \quad (13.28)$$

oraz w przypadku $\alpha_1 = 90^\circ$

$$H_{th} = \frac{1}{g} u c_{u3} \quad (13.29)$$

lub wzory określające rzeczywistą wysokość podnoszenia

$$H = \frac{\eta_h}{g} u \Delta c_u \quad (13.30)$$

oraz przy $\alpha_1 = 90^\circ$

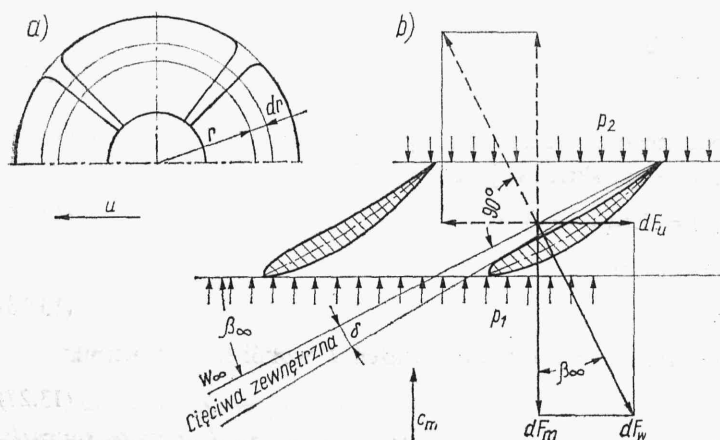
$$H = \frac{\eta_h}{g} u c_{u3} \quad (13.31)$$

13.5. Rozkład sił występujących w palisadzie wirnika

W czasie obrotu wirnika łopatki oddziałują na ciecz, w wyniku czego pompa uzyskuje odpowiednie wartości parametrów pracy Q i H . Wyznamy siły reakcji cieczy na łopatkę.

Rozwinięcie palisady przedstawiono na rys. 13.6. Zakładamy przepływ cieczy doskonałej, pomijając lepkość cieczy i opory hydrauliczne.

Na element łopatki o szerokości dr (rys. 13.6a) i długości podziałki t działa elementarna siła dF_w , jako wypadkowa siły obwodowej dF_u i siły wzdłużnej dF_m .

Rys. 13.6. Rozkład sił w palisadzie przy przepływie cieczy doskonałej